

JADRANSKA ZARJA.

Političen, podučiven i kratkočasen list.

Izjava dvakrat v
mesecu, vsako
L. in S. nedeljo.

Lastnik, izdajatelj in odgovorni urednik:
G. H. MARTELANEC.

Starostna cenzura
na celo leto
1 gr. 50 kr.

Novo nade.

V državni zbornici — ali da govorimo bolj popularno — v dunajski lesenjači, godile so se po novem letu stvari, kakih brez zlobnih predsodkov nikoli nismo pričakovali. — Delalo se je z ubogo Avstrijo, kakor z bolnikom, krog kterega se zdravniki še zadnjokrat posvetojujejo, kako bi mu življenje rešili. Na cesarjev prestolni govor vnel se je namreč obupljiv boj med poslanci zaradi adrese, ktero ima državni zbor po parlamentarnih običajih, predložiti Njih Velikanstvu. V tem boju sicer niso razsajale iglenke, ali topovi, razsajalo je pa drugo pogubonosno orožje, ktero zamore mnogo več škodovati, nego bombe i granati — i to človeški jeziki. Žal nam je, da svojim čitateljem, zaradi pomanjkanja prostora, ne moremo priobčiti govorov, ki so se v lesenjači govorili, potruditi se pa hočemo današnji položaj iz našega stališča v kratkem karakterizirati.

Mi primorski Slovenci poskusili smo že pogostoma sad Giskrinega liberalnega (?) ministerstva. Živo še se spominjamo, kako blagodušno se nam je odtila prošnja za vtemeljenje delalskega društva, kako se je rešila pritožba glede telovadnega društva, kako se je visoki vladi vzdelo tabor pri Prmetiču iz višjih političnih obzirov prepovedati itd. Svobodopolne postave o društvih in shodih skovane so v naši ustavni državi samo zaradi tega, da se svet čudi svobodoljubnosti avstrijskih državnikov in zavida avstrijske narode v preobili njihovi sreči.

Res je decembersko na videz liberalno ministerstvo z novimi svojimi naredbami, vodilo nekoliko časa javno mnenje za nos, pri tem pa nije pomislilo, da bodo nemški narodi, kteri njegovih namenov koj niso uganoli, sčasoma vendar spoznali, kaj imajo pričakovati od liberalizma nemških ministrov. — Zadnje čase so že tudi nekteri ustavoljubni možje prevideli, da ta nemški liberalizem nima v sebi pogojev obstanka; začelo se je torej misliti v naj višjih krogih na sporazumljenje z nezadovoljnimi narodi. Posebno so ministri Taaffe, Berger i Potocky prevideli, da je v Cisalpaniji sprava z vedno naraščajočo opozicijo neobhodno potrebna. S tem pa hladnokrvni in energični decembristi z svojim prerokom Giskro na čelu, nikak niso bili zadovoljni. Slovanska opozicija mora se „korak za korakom“ odpraviti, čeprav s pripomočjo vešal i rabeljnov. Ker še v svobodni Avstriji sila in trpinčenje zmirom več velja, nego blagotono vladanje, morali so za spravo vneti ministri svoja mesta odstopiti drugim možakom, kteri so krvičejnemu Giskri bolje po godu, i danes vidimo vso državno oblast v rokah naj odločnejših decembristov.

Ni nam treba dolgo iskati vzrokov, valed kterih je bilo Giskrine stranki mogoče ostati še zanesljaj na vladnem krmilu. Brez ovir v moramo priznati, da je temu krivo medlo postopanje zastopnikov opo-

zicije v državnem zboru. Kaj koristijo vse lepe fraze in prazno govorjenje o pomanjkljivosti avstrijske ustave? Ako bi slovenski poslanci in z njimi poljski posnemali naše brate na Češkem, ali pa v skrajni zadregi vsaj nemške Tirolce, bilo bi že odklenalo Giskrinemu ministerstvu. zdaj pa še nas pri vsem tem, da se nimamo ničesar nadejati, pričakujejo hude borbe. Ta brezvestna ustavoverna stranka bude nas vpridhodnje še huje trpinčila, kakor do sedaj.

Za danes ostane nam edina tolažba — nada, — da se Giskra ne bude predolgo veselil svoje zmage, dasiravno si je po mnogem prizadevanju v svoje področje spravil še policijo.

Novo ministerstvo hoče danes spet svet slepiti, ter si posebno Poljake i Slovence vnovič pridobiti s tem, da je razvilo nov program i z njim obudilo pri naših potrpežljivih poslancih nove nade. Ako pa Toman, Svetec i tovariši verujejo tem novim obljubam, se strašno motijo i pomiljujemo jih, da se spuščajo po tolikih blamažah še znova na led. Po vsem tem, kakor stojé stvari danes, čakajo še nas zanimive dogodbe, ktere bodo slednjič tudi naše zastopnike v dunajski lesenjači prepričale, da se z ljudmi, kakoršne imamo zdaj na vladnem krmilu, z dobrim ne da nič opraviti!

Odgovor Istiniču.

Fiat justitia et pereat — opportunismus!

✱ Izpod Donderskoffa. — Razveselil sem se bil naletevi v drugem listu letošnjih „Novic“ na dopis nekega dunajskega Istiniča, ki Slovence s prva prav lepo k slogu vabi i naravnost izreka, da hodimo Slovenci v sedanjem nesoglasji po pogubivnem potu. To me je toliko bolj veselilo, ker so trnaste „Novice“ še v predzadnjem listu pr. leta trdile, da njih sedanjo politiko vse odobruje razen nemškutarjev i „peščice“ družih, kteri najbolje od škandalov živé. — Iz tega se vidi, da so se kratkovidne „Novice“ še do konca lanskega leta zibale v sladkem mnenju, da ves slovenski narod njih sedanjo oportunistko, za narod naš čisto jalovo politiko odobruje, i da niso imele takrat ni najmanje želje po zlogi i sporazumljenji, ker v svojej slepej prevzetnosti še eksistencije za narodnost našo pogubivne nesloge med nami priznavale niso. Zatorej se je gotovo vsak prijatelj sloge z menoj vred veselil, ko je v „Novicah“ bral besede, „da sta (za naš narod) le ljubezen i edinost znamenje boljših dni i da ni le kratkoviden, marveč popolnoma slep, kdor ne sprevidi, da hodimo Slovenci (v sedanjej neslogi) po pogubivnej cesti.“ Hvala Bogu! sem si mislil: „Novice“, ki take dopise sprejemajo, so vendar enkrat spregledale i poznale, da je razprtija med nami velika i pogubivna, torej bodo tudi storile vse kar je mogoče, da bi se poprejšnja sloga nazaj med nas povrnila.

Ali žalibože — kmalu mi je to upanje po „Novicah“ splavalo. Komaj sem namreč še nekoliko vrstic onega tobože „miroljubnega“ dopisa prebral, sem vže spoznal, da je miroljubni „Novični“ Istinič, ki toži čez golemo (veliko) zaslepljenost nesložnih Slovencev, tudi sam golemi „zaslepljenovič“ in da je najbrže on sam eden izmed tistih „slavnih veljakov“, ki so s svojim napačnim ravnanjem seme nezadovoljstva i nesloge med poprej edine i složne Slovence zasejali. — To je žalostno do kraja. Noben pravi Slovenec ne more se veseliti nesloge naše. Da nimajo Bleiweisove „Novice“ več vsega naroda slovenskega, to je, vseh mislečih i razumnih Slovencev za seboj, da sploh nimamo več čvrstega in občnega zaupanja vrednega narodnega središča, da „Laibacher Tagbl.“ z diabolskim veseljem „über gefallene slovenische Grössen“ triumfira; tega se noben pravi Slovenec veseliti ne more, nego le kak mrzski Tagblattar, ali pa kak tak Pseudo-Slovenec, kteremu je na nasprotovanji posameznim osebam več ležeče, kakor na zmagi svete pravice i rešitvi naroda našega iz tisučletne sužnosti. Tudi pri nas se je namreč vže očitno pokazalo, da je le sloga od Boga. Slovenci smo do zdaj le takrat zmagovali i veselo napredovali, kader smo bili edini i zato, ker smo bili edini i stali navdušeno vsi kot en mož za naše narodno pravo. Ako nismo edini i složni, ako eni vlečemo simo, drugi tamo, bodo sčasoma Nemčoni i Lahoni, ki vedno preže na nas, kakor volk na jagnje, tudi nas ravno tako pohrustali i pozobali, kakor so to vže z milijoni i milijoni nesložnih naših slovenskih bratov storili. Ako hočemo torej kot narod živeti i napredovati, nam je ljuba sloga potrebna kolikor ribi voda i telesu duša. — I te toliko potrebne sloge zdaj med nami več nij ter je nij. Tista „peščica“ Slovencev, ktera se ne slaga s sedanjo jalovo politiko „Novic“ in oportunizmom slov. drž. poslancev, ne živi sicer od škandalov, kakor so miroljubne „Novice“ izblekniti blagovolile; to je pa res, da je ta „peščica“ tolika, da šteje do malega vse razumne Slovence od Drave i Mure do sinje Adrije. Razodeva se to v vsakej družbi: mislečih Slovencev, kakor tudi v vsem neodvisnem časopisju slovenskem. Zarad tega pritrujem „Novičnemu“ Istiniču, da bi kak slovenski Epimerid, ki bi bil zadnjih deset let v kakaj kraškej špilji prespal i zbudiši se zdaj slovenske časnike prebral, si očel mel ter se strašno čudil, ali je mogoče, da so se v kratkih letih „časi i dnovi“ toliko spremenili, da se zdaj javno graja, kar se je poprej v zvezde povzdigovalo. Ali g. Istinič naj si je svest, da kakor hitro bi slovenski Epimerid zvedel kako i kaj, se ne bi več čudil slovenskim časopisom, nego gorostanej nedoselednosti i malopridnosti oportunistkih slovenskih poslancev. Zato mu še ne bi trebalo deset let prespati, nego zadostovalo bi smrčanje od l. 1867 sem, ko so si pustili slovenski poslanci na Kranjskem svoj fede-

realistični program (boj zoper dualizem i za zedinjeno Slovenijo kot *conditio sine qua non*) po drugih volitvah od vsega ljudstva potrditi, da so ga na Dunaj grede menda v kako mlakuto pahnili; da! še celo kratko spanje junija meseca 1. 1867 med govorjenjem zoper i glasovanjem za dualizem bi slovenskemu Epimeridu zadostovalo, da ne bi več v dualističnem Svetu i Črnetu i v šleznocestnem dr. Tomanu poprejšnjih slav- nih veljakov i navdušenih federalistov spoznati mogel i da bi njih oportunisto dualistično trmo sdoznalvi pomiluje uбоge Slovence najbrže raji nazaj utekel i se skril v svojo jamo, nego da bi gledal tako golemo zaslepljenost poslancev slovenskih brigadojčih se bolj za hvalo dualizmovega očeta kakor za hvalo naroda svojega.

Res je sicer, kakor dunajski Istinč v „Novicah“ toži, da so nam Slovencem okoliščine žalibog še dandenes neugodne in v marsikterem obziru še neugodnejše, kakor pred desetimi leti, ali kdo je tega kriv? Kaj nimajo veliki kos te mizerije oni poslanci naši na vesti, ki so se, izneverivši se svojemu lastnemu programu i zadovoljivši se namesto zedinjene Slovenije z obljubo razširjene dež. avtonomije, v „neustavni“ dunajski državni (???) zbor podali, dasiravno so prav dobro vedeli, da bo največa deželna avtonomija, če bi se nam tudi v resnici privoščila, brez zedinjene Slovenije za večino naroda našega le še večja morija? Ali niso za sedanje dualistične mizerije veliko, veliko zadolžili ravno poslanci naši, kteri so zaradi nesrečnega reihsrathovanja svojim najboljim prijateljem i zaveznikom — vrlim Celom — nezvesti postali i pri neslovanskih Poljaki, Tirolcih i drugih Nemcih pomoči iskali, kterim je slovenski narod peto kolo pri vozu ali celo strašen trn v peti? Ali niso naše sedanje nezgode veliko zakrivali ravno tisti slavni veljaki i vodniki naši, kteri so s svojim dualizovanjem skoro polovico državnega bankrota i novo, neugodno, prusomansko vojaško postavo ustvarjati pomagali i kar je najžalostnejše — ne v rešitev Avstrije, nego v podporo nemško-magjarske hegemonije nad Slovani i Romani; i ki so srtupenim nasprotnikom slovanstva v Beču tudi novo šolsko postavo cimprati pomagali, ktera namerava vse naše domače katoliške šole v brezverske državne šole spremeniti ter iz naših rodoljubnih učiteljev nevarne špione i zaveznike nemških i pomčenih birokratov napraviti? Kako bi mogel po tem pravi rodoljub slovenski „slavne veljake“ hvaliti, kteri nas niso nikdar nikjer žalostnih okoliščin rešili, marveč jih z nesrečnim svojim dualizovanjem še le na vse strani razširili i pomnožili? A pokojna

Marušičeva „Domovina“, za katero g. Istinč zdaj milo žaluje, jih je vendar le z Beustom i „Novicami“, vred hvalila i zagovarjala ter s političnimi frkovci i šmrkovci psovala vse Slovence od Mure i Drave do Adrije, ki so le to hvalili, kar se je hvale vredno, i grajali kar se je graje vredno obnašalo. Kako se drzne po vsem tem Novični miroljub trditi, da je pokojna „Domovina“ brez vse strasti pristojno moško besedo govorila, kakor se olikancem spodobi — mi ne gre v glavo. Latinski pregovor: *de mortuis nil nisi bene!* ne daje privilegije, da bi se rajnici smeli z laži mi poveljevat. Gosp. I. trdi, da „D.“ nij bila vladen list, dasiravno je kakor vsi drugi vladni listi več časa brez navadnega časopisnega koleka izhajala. Pa naj bo vže to, kakor hoče, to je vendar le gotovo, da časopis, kteri je po večini slovansko Avstrijo z vlado vred za „nemško-ogersko“ državo priznaval i se za zedinjeno Slovenijo še nikdar o pravem času javno potegniti nij upal, tak list, dasiravno je v slovenskem jeziku izhajal, služil je vendar le hoté ali nehoté lahonom, nemčonom i vladi sedanje, kterej noben pravi Slovan služiti ne more, ki neče biti izdajca domovine. A g. Istinč, ki ve, da mali lističi po posamesnih delih razkosane Slovenije kolikor toliko pogubivni, provincijalistični partikularizem gojijo i skupno delovanje slabé, gosp. Istinč, ki sam piše: „z edinimo svoje moči, držimo se trdno i delajmo složno i marljivo na političnem i književnem polju, ker sovražnik dela zoper nas huje kod kedar!“ ta gospod ne bi smel za pokojno goriško „Domovino“ toliko žalovati, če bi prav z vlado v najmanjši zavezi ali odvisnosti stala ne bila; marveč veliko bolj si bi prizadevali moral, da bi se vendar enkrat vže v Ljubljani slovenski federalističen dnevnik ustanovil, kojega smo Slovenci zlasti odkar nasprotnik dela „huje ko kedar“ krvavo potrebni, da bi ne le našo politiko vselej po pravem potu vodil, nego i protivnikom našim vsaki dan sproti povedal, kar jim gre ter se ne le za narodno i politično, ampak tudi za pravo cerkveno svobodo potezal. Ker nasprotnik vsaki dan sproti nesramno po nas udriha, kratko i malo ne zadostuje, če se mi le enkrat ali dvakrat na teden branimo ali zavekamo, da nas boli. Slovenci se kaj radi zaničljivo posmehujemo lažljivim bahajočim se nasprotnikom, da so le oni v deželi zastopniki inteligencije i kapitala; tega pa ne pomislimo, da smo — če je bahanje nemškutarjev zares grda laž — bedastemu Pavlihi podobni, dokler koli mirno gledamo, kako delajo nasprotniki celo v naši belej Ljubljani vsaki dan s pomočjo dveh nemških dnevnikov z nami kakor — svinja

z mehom, mi pa še toliko moči i življenja ne pokažemo, da bi si v obrambo svoje vsaj eden vsakdanj političen slovenski list vtelnili. Res je, da nam ne bi samo en vrednik zadostoval, ampak da bi potrebovali v ta namen kake tri izvrstne i dobro plačane vrednike, i da bi vsled tega premožni slovenski rodoljubi precej obilne darove na oltar domovine pokladati morali v dokaz, da jim rodoljubje nij prazna kvanta; res je, da bi potem tudi tako imenovani prvaki naši morali ne le v zborih i društvih, ampak po izgledu nasprotnikov tudi v časopisji neumorno delati za blagor mile očeta; ali vse to bi mi Slovenci prav lahko storili, ker toli o duševnih i materijalnih zmožnosti imamo hvala Bogu! še zmiraj, kolikor nemškutarji, ki se skrivajo, od kar nas osrečuje „nova ustava — nova sreča“, pod larfo „liberaluhov“. Ako pak si mi vsakdanjega političnega lista vtelniti nečemo ali ne moremo, kar je bilo celo peščici kranjskih nemškutarjev mogoče, dajemo si Slovenci sami sebi najžalostnejši *testimonium paupertatis*. Potem se nikar več ne hudujmo nad nasprotniki, ki se bahajo, da imajo le oni inteligencijo i kapital na svoji strani, marveč recimo skrušenim srcem in ponižnim duhom: *mea maxima culpa!* — in učimo se od zaničevanih nemškutarjskih prvakov neumorne delavnosti i hvale vredne požrtovalnosti. —

Pa tako ubogi na duhu i na mošnji Slovenci menda vendar še nismo, da bi za takovo žurnalistično podvzetje potrebnih duševnih i materijalnih moči ne imeli. Zdj živimo v silno važnem času. Kakor se čedalje bolj kaže, nam ne gre le za narodnost ampak tudi za vero. To vsi spoznavamo, Slovenec tudi, kakor je obče znano, nijma navade grdo in umazano obnašati se, kader gre za podporo svete i pravične reči. Gotovo bi se bil torej vže prav lahko političen dnevnik med nami ustanovil i tudi veselo, vsestransko napredoval (kakor šaljivi listi, kterih bodemo zdaj morda celo troje imeli, dasiravno se je poprej od prvaške strani trdilo, da si Slovenci ni enega ustanoviti ne moremo), vse bi šlo v redu s tem žurnalističnim podvzetjem, če mu le ne bi celo oni i največ le oni slavni veljaki in vodniki nasprotovali, od kterih dunajski g. Istinč misli i trdi, da se pri vsem tem še zmeraj z najčistejim rodoljubjem odlikujejo. Oni pretakajo zdaj mačkine solze zaradi smrti oportunske Marušičeve „Domovine“ i pomilujejo ubogo Slovenijo zaradi „strašne zgube“, ki jo je zadela; krvave potrebe skupnega slov. dnevnika za celo Slovenijo, brez kojega smo Slovenci pravi „unikum“ med avstrijskimi narodi, pa še

Moja domovina.

(Spisal V. Gregorič.)

Zemlja Slave mi je mila,
Kjer me mati je rodila;
Za njo bije mi srce!
Torej moja le edina
Je slovenska domovina,
Druge mi srce ne vé!

Narod moj je narod Slave,
Stare korenine prave;
Vedno za-nj srce gori!
Ako narodu bi sila,
Dušmaninova protila,
Rad žrtvujem svojo kri.

Kaj si več želim imeti,
Nego da nam brž prišveti
Zlata, rajska svoboda.
Moja želja je edina,
Da bi ena domovina
Vse Slovane vezala!

Jelica.

Novela.

(Spisal Slavjanin.)

III.

(Dolje.)

Kakor je pa sploh v slovenskem življenji, da nam trenotki in ure, kterih se v poznejših časih še z veseljem spominjamo hitro ginejo med tem, ko nam žalostni i tožni časi nestrajljivo dolgo trajajo, tako se je godilo tudi našemu Milku, in ako smemo soditi, taktisto i Jelici. Nezadržana ura, ktera je imela nocojjanjo veselico končati, približala se je naglo; godci so nehali igrati, z odra so stopili i to je bilo mladini znamenje, da je konec plesa. Drug za drugim so zapustili dvorano, le Milko i Jelica se obotavljata. Gotovo bi bila še dalje ostala, da se ni bila približala Jelčina mati, za katero prej Milko niti vedel ni, in omenila, da treba iti domú. Stopi tedaj k materi, ter jo prosi, naj mu dovoli spremiti ji do doma. To malo prošnjo mu mati rada dovoli. Molče koraki s šenakima po mestu, do lepe pa ne visoke hiše, kjer se onidve poslovita. Reče jima lahko noč! in odide, sam ne vedé kako domu.

IV.

Podelila nam je mati narava noč, da se v njej odpočijemo od težavnega dela ter se pripravimo na novo pokrepani zopet za teška dela. Toda koliko hudočnosti i protinaravnih del se je že storilo v temnej noči! Človek, kteremu ni podnevi mar dela, izleze ponoči iz svojega zakotja, ter preži na rop. Pijanec tava s težko glavo okoli ter poštenim i poštka potrebnim ljudem krati sladko spanje.

Zopet drug pa si domišlja, da mora prijazna jasna noč najboljša tolažila v srce listi ter zato prečje cele noči premišljuje svoje žalostne dogodbe. Zaničevati ne moremo vroče ljubečega mladeniča, kteri toži svitli luni svoje veselje i trpljenje ter si domišlja, da mu je ona najboljša prijateljica. Saj ima vže vsak človek prirojen nagib do blagotvorne narave, ktera mu govori v vsakej bilki i se mu nasproti smehlja v vsakej cvetici.

Tudi Milko je mislil, da mu priinese temna noč sladek počitek, ali njegove zaspane oči se niso hotele zapreti i njegovo ranjeno srce je krvavelo. Zaspal bi rad, ali narava ne trpi nič prisiljenega; razburjeno njegovo srce mu ne da zapreti oči. — Vstane tedaj, vige lač ter prime prvo knigo, ki je ležala njegovej

oni nikdar priznavali niso. — Govoré sicer večkrat i pisarijo: „zedinimo moči, delajmo bolj marljivo na političnem i književnem polju, ker nasprotnik dela huje, ko nekda!“ — ali to govore i pisarijo le na vider, le zavoljo lepšega, ker njih „Novice“ so nam živa priča, da mislijo na desno i na levo vse opraviti i vse premagati, če le par „kroftnih“ besedice v „Novicah“ spregovoré. To je bogme žalostno do kraja ali prava živa resnica.

Iz tega naj dunajski Istinič i vsak narodnjak slovenski presodi, kdo je največ kriv, da je nesloga med nami, da naša sveta i pravična reč vspesno ne napreduje i da so, kakor same „Novice“ tožijo, djanke okolnosti naše še dandenes ravno tako žalostne, kakor pred desetimi leti.

Juri s pušo pred porotno sodbo.

Prva tožba

16. decembra 1869.

(Govor urednika G. H. Martelanca.)

(Dalje.)

To omenivši, naj spregovorim nekoliko o zatožbi: V njej se mi očita, da sem s pesmijo „V Kranji smo gospodje mi“, — ker se v njej govori o nemškuterjih — z besedo „nemškutar“ žalil v Ljubljani i nje-nej okolici bivaajoče Nemce, kateri naj bi se brž ko mogoče iz dežele pobrali, ako tega ne storé, bi jim še znala na Kranjskem šiba zapeti. Nikakor ne morem priznati, da bi se beseda „nemškutar“ na takov način razlagala. Vedno sem slišal i bral, da beseda „nemškutar“ pomenja le take zaničljive ljudi, ki so po rodu Slovenci, v svojem mišljenju in obnašanju pa hočejo Nemci biti; take malo pridneže, ki le iz sebičnih namenov zatajujejo svoj rod, ter delajo ali javno, ali pa skrivoma za nemštvo.

V Avstriji je žalibog mnogo Slovanov, ki so bili svoje dni naj hrabrejši zagovorniki narodnih pravic, zdaj so pa svojim prvotnim nazorom hrbet obrnoli, ter začeli na vse moči širiti nemški upliv. Poglejmo si samo doktora Kluna. One dni, ko so se začeli deželni zbori i z njimi državni zbor, bil je dr. Klun profesor na trgovinski akademiji na Dunaju. V tej dobi bile so po celi državi velike agitacije za volitve. Iz Dunaja poslal je dr. Klun volilec na domači kranjski zemlji liberalen program, v katerem jim je delal vse obljube, ter v njem posebno povdarjal, da hoče pred vsem zagovarjati naj svetelše pravice svojih bratov, tlačanih Slovencev, da se bode boril za vpeljavo slovenskega jezika v šole in uradnije in še mnogo drugih reči.

Slovenci Kluna niso samo volili v kranjski deželni, ampak tudi v dunajski državni zbor. Priznati moram, da je bil s početka, koliko je bilo mogoče, zvest svojemu programu v deželnem i državnem zboru, in se je večkrat oglašal za pravične tirjatve svojih volilcev. Ko so pa poznej začeli dunajski časniki, posebno „Presse“, grdo proti Klunu pisati in javno tirjati, naj se Klunu profesorska služba na Dunaju odvzame, ker ona nije za sovražnike Nemcev, in ko se je poznej še oglasila „Triesterca“, očitaje mu, da je pobegol iz nemškega tabora v slovenski, kaj je potem Klun storil? Iz straha, da bi ne zgubil službe na Dunaju, in se zanašaje odtegnol neprijetnim napadom nemških časopisov — pobrisal jo je iz slovenskega tabora, meni nič tebi nič, apert v nemški tabor!

Klunova nagla spreobrnitev je njegove volilce po vsi pravici zelo onenadila. Razodevali so mu svojo nezadovoljnost v pismih, protestih i nezaupnicah. A Klun — ki je med tem postal dvorni svetovalec — nise za svoje volilce i njihove zadeve čisto nič brigal, obdržal je pri vsem tem svoje poslanstvo, ter še danes sedi v državnem zboru, da se ondi obnaša proti volji Slovencev, ki so ga volili in dela za nemške interese. Ta Klun, gospoda moja! ne more o sebi reči na da je Nemec, niti da je Slovenec, — on spada v vrsto odpadnikov, on je „nemškutar“!

(Dalje prih.)

DOPISL

Iz Dunaja.

Govor dr. Tomana prebira je si morda marsikak rodoljub slovenski misli, da se godé zdaj čudeži na Dunaji, da slepi spregledujejo, gluhi preslišujejo, mutasti govorijo; toda do zdaj še nij konstatirano, da bi se ti čudeži na Dunaji zares godili. Res je sicer, da dr. Toman, kateri je v svojej oportunskej slepoti še v predzadnjem dež. zboru kranjskem novo ustavo — novo srečo imenoval, zdaj več tajiti ne more, da so ga kaj grdo na led speljali tisti priliznjeni nemški dualisti, s kterimi je bil, popustivši glasovito adresu, dne 5. junija 1867 v soglasje stopil, pozabivši, da dvema tako različnima gospodom, kakor sta federalizem i dualizem ob enem služiti ne more. Res je, da zdaj naš Lovro spoznava, da nam je ona zveza, ktero je bil takrat, izneverivši se Čehom — neslovanske Poljake i Tirolce posnemaje — z nemškimi dualisti napravil, kaj strupeni sad rodila. Ali dr. Toman, ki še zmerom nepoboljšljivo ministerstvo Giskrino k poboljšanju opominja in od njega še vedno nekaj dobrega pričakuje, ko da

mu je neznana resnična srbska prišlovica: „krsti vuka, a vuk u goru“; — dr. Toman, ki je v svojem sicer prav izvrstnem govoru le potrebo razširjene avtonomije povdarjal i se za zedinjeno Slovenijo zopet ni besedice spregovoril nije upal, dasiravno so nas „Novice“ pri sklepu deželnega zbora tolažile, da kranjsko-slovenski poslanci ne bodo šli s praznimi rokami, nego z resolucijo oboroženi na Dunaj; dr. Toman, ki je — če smo ga prav razumeli — v svojem govoru razodel, da misli sedanjemu tako imenovnemu državnemu zboru še le potem podporo odreči, če bi se drznil neposredne volitve dekretirati, sicer pa da hoče v njem še dalje ostati, če nam tudi zedinjene Slovenije ne privošči — tak dr. Toman še zmerom nij naš pravi Toman, ki bi naše popolno zaupanje zaslužil i se smel prvak, vodnik i ljubljene Slovenec imenovati. Po tem takem ne bi naše nadloge spet bilo kraja ne konca. Dr. Toman, zibaje se na Dunaji v reichsrathschem oportunizmu, bi morda prav lahko i mirno še leta i leta rešitve i pomoči nam tam iskal, kjer je nij najti mogoče; toda, Slovenci, dalje več čakati ne moremo. To, kakor se kaže, dr. Tomanu še vedno v glavo neče. Bati se je torej, da slepi sicer govore, ali da so v najvažnejši zadevi ostali še vedno slepi; bati se je, da gluhi sicer vidijo i nemi slišijo ali da so vendar le gluhi i nemi ostali za to kar je najpotrebnejše, i da se vsled tega pri njih od pravega čudeža i popolnega ozdravljenja zdaj še govoriti ne more. Bati se je tedaj, da se ne bi zdaj resoluciji kranjskega deželnega zbora zopet ravno tako godilo, kakor l. 1867 glasovitej adresi.

Sveteč! Pintar! Barbo! Črne! Lipold! Lenče! pomagajte!!! sicer — žalostna nam majka.

Iz Stanjela na Krasu. Ko se je zvedelo, da smo si v naši občini osnovali čitalnico, začelo se je od vseh strani govoriti, da bode v kratkem razpadla. Da se javno mnenje o tej zadevi ne kazí, naznanjamo, da mlado društvo stoji na trdnih nogah in da se sedajni družabniki celo nič ne boje nobenih ovir, ki bi se utegnile društvu nadaljevati. Več udov.

Sv. Miklavž v ljutomerskih goricah. 30. listopada smo volili krajne šolske svetovale. Zvoljeni so bili sledeči možje: Kelemina, Dolnar, Stampar, Lah in Kotnig. Za šolskega nadzornika nam je postavljen dober gospod in vrli rodoljub Anton Robič. — Naš farni administrator so nam hoteli ne-

misli, bil je Prešerin, kterega je on tako rad prebiral. Odpre knigo i naleti na besede:

„Nikdar več zdrav ne bo, kogar pusica
Pogleda bistrega v oči zadene.“

Slavni Prešerin! kako resnične so te troje besede! To je čutil Milko danes popolnoma privrat. Kdo bi bil mogel to tako poetično izreči, kje je genij enak trojemu? Hladna zemlja te pokriva, ali troje ime bo slovelo, dokler slovenskemu narodu solnce za vselej ne zaide.

Kaj je denes Milku, da je tako čuden? Kaj mu odganja sladko spanje? Je-li začel misliti bolj, nego drugokrat na svojo ljubo? Mu je-li pred očmi nenasitljiva bodočnost?

Ne — vse to ga ni vznemirjalo. — Videl je Jelico i tudi ona je njega videla. Pogledal je v nje črne oči, ktere so tako proseče vanj žrle in ni mu bilo mogoče se ustavljati mogočnim naravnim tirjavam. Vpraševal se je zapored i moral si je na vsako vprašanje odgovoriti, da mu je ta pogled vžgal v srcu tisti čarobni ogenj, kterega v navadnem govoru ljubesen imenujemo. V eno mer sre, ko brez uma v temno noč i poluglasno murmra:

„Tavna noč jak si puna mraka!
Još puni je srce moje jada.“

Že je začela začela zarja zarja svitati in dan oznanjati, ko mu Morfej zapre trepalnice.

Tudi Jelici se ni bolje godilo! Domu pridržala niti ne misli na počitek, nego vrže se vznemirjena na stol. Skrbna mati, ktera jo je ljubila ko bunčico v svojem desnem očesu, jej začne prigovarjati k počitku. Ali ona se je izgovarjala, da hoče pričakati prihodnjega dne, kteri se kmalu zagná i da bi ne bilo vredno za te trenutke počivat hoditi, i mati se da prepričati ter gre počivat.

Jelici pa ni bil na misli prihodnji dan nego spremljala je mladega tujca v svojem srcu do njegovega doma. Čutila je v sebi nekaj, kar si nikakor ni mogla razložiti. Primerjala ga je ljudem njenega znanstva, pa nej je mislila, kakor hotela, sdelo se jej je, da je nenavaden mladenič vredniji i boljši od vsega sveta. Njegovo visoko čelo pa bistre oči, njegovo blago srce, govorilo je za neko vzvišeno nad navadnimi stvarmi. Dolgo časa je stala pri oknu ter premišljevala to in ono, protehtala je vsako nje-

govo besedo, ktero je denes z njo govoril, saj so jej bile vse tako dobro v spominu. Vetrč popihlja in po njem mu pošilja tisoč i tisoč pozdravov.

Čudno, kako se misli ujemajo!
(Dalje prih.)

Nekaj za — kratek čas!

Nemec pride v Novomesto i hoče v Toplice se odpeljati. Kmalu dobi voznika, ki ga vpraša: kam pa? „In Bad!“ mu odgovori Nemec, ki je bil tudi vže kako slovensko besedo vjel, „In Bad möcht ich. Sasopitsch?“ — „O, za Stopiče pa vže vem“, mu reče voznik, „kmalu bomo tam!“ I res Nemca o Stopiče mesto v Toplice privleče. Ta je hotel nekaj hud biti; toda Dolence, ki je mislil, da ga ima skrite za bedaka, bil je še huji i se ni dal pomiriti, dokler ni svedel, kako i kaj. Pa tudi potem nij odnehal, dokler mu nij Nemec vožnje v Stopiče plačal, da bi si bilje zapomnil, da Slovenec še dandenes nij ponegnčen, dasiravno ga nemčurji vže 1000 let v nemačini utapljaajo.

Čurek: Kdaj bo sodnji dan?

Čurek: Za nemškutarje kmalo!

kega nemškutarja za šolskega nadzornika prikrbeti, a ni jim obveljalo. Ne vemo kaj je našega farnega administratora k temu neumnemu postopanju pripravilo. Nemškutarjev, hvala Bogu, nimamo v tej okolici več, nego tri. Akoravno sta se dva od teh ormuškega tabora udeležila i tam prisegla da hočeta delati za slovenski narod, pa le sploh nemščino lomita, slovenščino pa zaničujeta. Sicer te zadnje nemškutarske žabe, ki še se napenjajo po naših grozdonosnih hribovih, ne bodo več dolgo regljale, in ako bi regljale še tako dolgo, niso vredne, da se na nje pazi.

DROBTINE.

* (Novo ministerstvo) so po trudapolnem dolgem iskanju vendar slednjič našli. Novi ministri so: general Wagner, Stremayer in Banhans. Nepotrebno je, povedati o teh možeh več nego to, da so vsi zvesti in prepokorni privrženci ministra Giskre.

* (Tržaška mestna čitalnica) začenja se letos na novo oživljati, od novega leta pristopilo jej je čez 40 novih udov in se zmirom oglašujejo še drugi. Ta predpust je imela že dvakrat besedo s tombolo in enkrat ples; vselej je vladalo naj lepše soglasje. 20. t. m. napravi čitalnica drugi veliki ples.

* (Rojanska čitalnica) obhajala je 2. t. m. Vodnikov rojstni dan. Čitalnice predsednik gospod Požar prične besedo s temeljitim govorom; v njem razjasnjuje zasluge neumirjočega budnika Slovencev, ter konča s trikratnim slava-klicem mojstru pevcev Valentinu Vodniku, kar je v sredini pričujočih naslo mogočni odmev. Stopivši še enkrat na oder, nadaljuje prvosednik blizo tako-le: „Castiti udje! Navdušenje, s katerim ste odzdravili kratki moj nagovor, mi je priča, da spoštujete moze, kateri so si pridobili se svojim znanstvenim delovanjem zasluge za slovenski narod. To me spodbuja, da se danes spomnim nevtrudljivega delavca na polju slovenskega pesništva; vsaj Vam je, dragi moji, vsem znan preslavni naš rojak Ivan Vesel Koseski! Srečna bi se morala slutiti naša čitalnica, ako bi smela tega vilinskega starčka pristevati svojim častnim udom. Predlagam torej naj danes vsi udje enoglasno izrečejo: glasoviti slovenski pesnik Ivan Vesel Koseski naj bude častni ud rojanske kmečke čitalnice!“ Ta predsednikov govor izviral je vsem pričujočim iz srca, to si lahko opazil na vedrili, radosti igrajočih obrazih. — Čast pa, katero s tem pripoznavajo borni slovenski sinovi, ki si željnati rokami i potnim čelom služijo svoj kruh, uzvišenemu nasemu pesniku, ta čast mu je gotovo v naj večjo tolažbo; iz tega se lahko preprča, da narod začne iz krasnih njegovih pesnic srkati sladki med, ki ga je mnogo let trudapolno nabiral. — Po predsednikovem govoru odlikovale so se vrle naše okoličanke z izvrstnim deklamovanjem. — V občno zadovoljnost se je tudi igrala igra „Peter Capek“. Po igri bila je tombola, potem pa ples. Tukaj naj omenimo, da je rojanska čitalnica že tudi Lahe prepričala, kako koristna je za okoličane, ker te dni je „Cittadino“ — ki je lani proti vsem čitalnicam strastno divjal — priporočal, naj bi se v okolici osnovalo prav mnogo rojanski čitalnici enakih društev. Nu, s časom bodo naši protivniki vendar prevideli, da Slovenec ni kamen.

* (Iz Rima) so dobili pismo v Zagreb, da je čisto vse laž, kar se je pisarilo o napadu Strossmajera, tudi tisto, da bi bila dva berača vanj tišala. Pismo pravi, da škofu prihaja od vseh strani v večnem mestu „priznanje njegovega apostolskega obnašanja.“ Ne tedaj za kako „liberalnost“ ali celo upor, temveč za njegovo „apostolsko obnašanje“ mu prihaja od vseh strani pohvala. („Zg. Danica.“)

* (V Gorici) izhaja po dvakrat na mesec „Gospodarski list“ pod vredništvom g. Povšeta, ki obsega prav koristne poduke za kmetijstvo, svilstvo, obrtnjijo i druge domače potrebe. Cena za pol leta 1 gl.

* („Trdnjava“) politično društvo v Celovcu, lepo napreduje; število družnikov od dne do dne narašča. Pravo! Le na nože rodoljubi!

* (Za Predelsko železnico) so inženirji že vse potrebne načrte izdelali, ki se bodo poslali na Dunaj, da se tamo predložijo drž. zboru.

Največe hudo.

Spisal Pivčani.

(Dalje.)

Ljudstvo namreč je spoznalo;
Da je res vže skrajna doba,
Da vradniki bi prestali
Tujačino nam vsilovati
I povdarjat nje potrebo,
I da raj pred svojim pragom,
Kjer smeti je čuda, čuda,
Bi pometati začeli
Ter v jesiku našem znanost
Si potrebno pridobili,
Da pisмено i natumeno
V njem bi vračovati mogli,
Saj vedó, da njih dolžnost je
Se po národu ravnati
I da oni zánas niso,
Dokler kol' v jesiku našem
Ne umejo vradovati,
Nego samo — vragovati.
Da prepričanje je ovo,
Hvala Bógu! dandanašnji
Vže med narod naš prodrlo,
Da se lahko zdaj vže rove
Obče mnenje vseh Slovencev
Se je javno potrdilo
Po vseh taborih dozdanih. —
Al gorje deželni zboru,
Ce kot narodni zastopnik
V smislu tem postavlo dela
Za dežele vse veljavno!
Koj se namreč nova jera
Ti srdito čezenj spraviš
Ter mu venomer očitaš,
Ne le da ni kompetenten
Spoščati se v te zadeve,
Nego da tud v spone kuje
Vso občinsko avtonomnost.
Tako kvakaš nova jera
Ter potezas krčevito
Za občinsko avtonomstvo
Tacega se burkelmajstra,
Ki je v nemški rog zatrobil,
Ter ga sčupes v opozicijo
Zoper red i zbor deželni.
Ce pa ono, kar ti sama
Nova jera nam velévaš,
Tólika je prismodija,
Da dežele najzvesteje
I mogočna clo kraljestva
V húdo opozicijo sili;
Se pa ti kaj malo brigaš,
Ce tud sto al tisoč občin
Ali ves ogromni narod
Zoper tebe protestuje.
Tudi glas deželnih zborov
Tebi je le — prazna kvanta,
Ako v kramo ti ne pase,
V kramo nemško i brezvrsko. —
Ta nesramni hokuspokus,
S katerim nas ti nova jera
Zdaj vže tolko časa pitaš
Res húdo človeka žali,
Vendar — to bi tud prenesel,
To še ni — „največe hudo.“

O ti grda nova jera,
Da bi skoro konec vzela!
Marsikaj si spremenila,
I med drugim tud večino
Zbora kranjske si dežele
Tako strašno oplašila,
Da jej zlezlo srce v blače
Dolge blače dopetače;
Sicer ko nam so mili bratje
Štiraki kakor tud primorski
Svoje róke podajali
Za zedinjeno Sloven'jo,
Ne bi mogla ta večina
Se boječe izgovarjat',
Da sprejeti rok prijaznih
Se ni upala ne smela,
Češ, da ni bla „kompetentna“
Glasovati za Sloven'jo,
Dasiravno njej tud v prti
Toplo srce zánje bije. —
Ker nadvojroda je Janes
Nam vže zdavnaj dal objljabo,
Da zedinjena Sloven'ja
Se rodi, če le jo ljudstvo
Bi povsod saris želelo —
Kdo bi mislil, kdo bi sanjal,
Da potém ko ljudstvo naše
Se je zánjo oželelo
Ter se v taborih ogromnih
Zánjo vže je potegnúlo,
Da zastopniki se ljudstva

I clo narodni „prvaki“,
V srci mile nam Sloven'je
Kujati začeli bodo,
Češ da niso „kompetentni“
Da b' jo tirjali tud oni?!
Čam za Bogal so poslanci,
Ako niso kompetentni
Želje i zahteve ljudstva
Nam zastopati pred vlado?!
(Dalje prih.)

Mirenska.

Spisal Trugen „Nabel“)

Mi smo rojaki Mirenski,
Za narod vsi navdušeni:
Za dom i cara damo kri,
Ki zanj srce gori.

Če bližal se sovrag bi pa,
Bi ne odnesel več peti:
Bi puška strašno pokala,
Črepinje zrúšila.

Mirna bodi zdrava
Naših sel kraljica,
Ti si naša slava,
Vse do konca dni.

Svobodo tirjajmo
Slavjanom odvzeto,
Vragu se ne vdajmo:
Slav'ja naj živi!

*) Natisnili smo pesem, ter Vam izpolnili gorko željo. Vred.

Listalca Vredništva.

Gosp. Iv. Praprotniku v Kropi: Na vaše pranje: „kde se dobi v Trstu naj boljše blago in dobra svilnata roba po naj nižji ceni“, priporočujemo Vam in vsem čitateljem našega lista, naj kupujejo blago ali v trgovini gospoda „Janeza Pirih, Corso“, ali pa pri gg. „Klemenčiču in Jerebu, Riborgo št. 638“. Prepričani smo, da bodo dotičniki glede cene in vrednosti zaželenega blaga, z našim priporočilom popolnoma zadovoljni.

Ako kateri naših čitateljev hoče zvedeti za dobre trgovine v Trstu, ceno blaga i t. d., naj se naravnost pri nas oglasi, in radostno mu bomo v „Jadr. Zarji“ javno odgovarjali.

Da željam večini naših naročnikov nstrežemo, priobčevati hočemo z naprej v „Jadranski Zarji“ cenik arnja, lesa, sladkora, kave i t. d. i. t. d.

Oznanila.

Trgovina z obleko

A LA VILLE DE MILAN

Corso št. 8

ima bogato izbiro vseh vrst po naj-novejšej šegi krasno in dobro narejene obleke za moške in prodaja po cenovniku:

Povrhne suknje po šegi . . . od 12 do 30 glđ.	
Kratke suknje za jesen i zimo . . . 10 . . . 25 .	
Suknje za jesen in zimo . . . 14 . . . 28 .	
Paletó za zimo . . . 18 . . . 70 .	
Plašče in haveloke . . . 20 . . . 38 .	
Črne suknje za pár . . . 18 . . . 25 .	
za gg. dabovne . . . 34 . . . 36 .	
Zimake hlače . . . 7 . . . 15 .	
črne . . . 9 . . . 16 .	
Razne telovnike . . . 8 . . . 10 .	

Naročila vsake vrste, tudi na surke se sprejemajo, in zadovolji se vsak v najkrajšem času in po prav nizki ceni.

Gondanovič.

Učitelj,

še mlad i neoženjen, s prav dobrimi spričali, želi boljše službe na Slovenskem, kjer je orglati in majhni pevski zbor voditi treba, ali mogoče še le ustanoviti.

Več o tem se zve po vredništvu „Jadr. Zarji“ v Trstu.